

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

ZŠ a MŠ ČISTÁ

Tyršova 127, 270 34 Čistá

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole.

Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě.

S žáky ohroženými školní neúspěšností může pracovat výchovná poradkyně, metodik prevence a kterýkoli pedagogický pracovník. Ve spolupráci s třídními učiteli a vyučujícími jednotlivých předmětů zajišťuje žákům s SPU poskytování doporučených podpůrných opatření. Třídní učitelé a učitelé všech předmětů vyhodnocují prospěch žáků ve třídě, u neprospívajících zjišťují příčinu neúspěchu. Vyhodnocují příčinu zhoršení prospěchu a v případě potřeby je vypracován Plán pedagogické podpory.

2. Neúspěchem ve škole mohou být ohroženy:

- žáci se speciálně vzdělávacími potřebami
- žáci, kteří nastoupili nově do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky
- žáci se sníženou inteligencí, nedostatečnou pamětí
- žáci emočně labilní, s nízkou sebedůvěrou
- žáci z nepodnětného rodinného prostředí
- žáci nedostatečně motivovaní
- žáci, kteří mají špatné vztahy s učitelem
- žáci, kteří mají konflikt se spolužáky
- žáci se špatným postojem ke škole a školní práci
- žáci s výchovnými problémy

Problémy žáka ve vyučovací hodině

- nerozumí výkladu
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty
- nestíhá zapisovat podle výkladu
- nedokáže určit, co je podstatné
- neumí se soustředit
- opakovaně je v práci vyrušován spolužáky

Problémy s domácí přípravou

K problémům s domácí přípravou vede nejčastěji:

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě)
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se z paměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení)
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní
- problémy komunikace s vyučujícím
- obava sdělit, že něčemu nerozumí
- nejeví zájem o výuku
- v hodině nepracuje, nechce pracovat
- rozptyluje své spolužáky

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní problémy
- změna bydliště, dojíždění
- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí v rodině, špatná ekonomická situace rodiny)
- stres z neprospěchu
- útěky před problémy
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků

3. Žák je ohrožen školní neúspěšnosti, když

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická.

4. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útoky ze školy nebo z domova
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

5. Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti
- úzce spolupracujeme s PPP, SPC a rodiči
- pomáháme rodičům zajistit nejrůznější odborná vyšetření
- uplatňujeme individuální přístup k žákům, respektujeme jejich individuální tempo a posilujeme motivaci žáků
- nabízíme žákům individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním, možnost konzultací
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volíme takové formy a druhy

zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci

- v hodnocení se zaměřujeme na pozitivní výkony žáka, a tím podporujeme jeho pozitivní motivaci k učení
- zadáváme pravidelné úkoly vycházející ze stanoveného obsahu učiva
- užíváme podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky – dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- jednostranně nezdůrazňujeme nedostatky a chyby žáka
- klademe přiměřené nároky
- důsledně kontrolujeme splnění zadaných úkolů
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme žákům vyslovovat vlastní názor
- podporujeme aktivity žáků, dáváme příležitosti zažít úspěch
- motivujeme žáky
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání
- věnujeme pozornost rodinnému zázemí žáků

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

- Plán pedagogické podpory, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil
- Individuální vzdělávací plán

- podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem
- pedagogická intervence
- práce se žákem na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka

Nástup žáka do školy, oblast prevence

- co nejdelší dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno
- pokud dítě začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho
- Spolupráce s MŠ – setkání budoucích prvňáčků - adaptace na školní prostředí
- komunikace s rodiči – rodičům je nutné vše vysvětlit, komunikovat s nimi

Oblast intervence

- pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody
- všechny postupy je vhodné vysvětlit rodičům, aby mohli podobně přistupovat k dětem doma při přípravě na vyučování – zacílení na konkrétní problém

Přestup žáka na druhý stupeň

- dopřát čas na adaptaci
- komunikace mezi učiteli - 1. a 2. stupeň – předávání zkušeností, jak žáci pracovali, jaká byla pravidla hodnocení, jak se řešili různé problémové situace
- adaptační kurz – vždy na začátku září, učitel své žáky lépe pozná, společně zažijí něco příjemného, což podpoří vzájemnou důvěru

Změna školy

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující
- neznamená to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

Nemoc, zvýšená omluvená absence

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat, zajistit doplňování učiva, ulehčit návrat žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení
- sledovat absenci žáka – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu

Změna situace v rodině

- můžeme pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra
- sledujeme nejen velmi slabé žáky, ale také ty, kteří se výrazně zhoršili, začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, zhoršilo se chování – nutné vždy řešit – osobní schůzka
- rodiči v případě potřeby doporučit odbornou pomoc – např. dětského psychologa

6. Řešení školní neúspěšnosti

Výchovná komise (ředitelka školy, výchovná poradkyně, příslušný třídní učitel) se zabývá jednotlivými problémy, které se v průběhu školního roku vyskytnou, řeší je, zpracovává, zaznamenává a vyvozuje důsledky. Výchovná poradkyně se pravidelně setkává s třídními učiteli, ostatními pedagogy, nepedagogickými zaměstnanci a zabývá se třídním klimatem a výchovnými a vzdělávacími problémy v jednotlivých ročnících. Společně s třídním učitelem a ředitelkou školy hledají řešení, která vedou k nápravě. Výchovná komise spolupracuje s policií ČR, OSPOD, se středisky výchovné péče a PPP.

Pedagogové dlouhodobě a soustavně sledují žáky s riziky neúspěšnosti, poskytují žákům pomoc k jejímu překonání, zohledňují vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímají opatření k zamezení školní neúspěšnosti. Pedagogové si uvědomují, že základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin (využíváme rozhovory s dítětem, evaluační dotazníky, práce s třídním kolektivem, pozorování, ...).

Pedagogové včas podchycují potíže u žáků, vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek nebo trvalejší problém. O svém zjištění informují třídního učitele.

Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence rizikového chování. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoj rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče

a) Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky

b) zapojení školního poradenského pracoviště

c) zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC)

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle:

- vytváří kvalitní prostředí ve třídách a ve škole
- sleduje a vyhodnocuje tuto problematiku
- poskytuje informace o úspěšných i neúspěšných řešeních
- v rámci DVPP rozvíjí klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast
- poskytuje nabídku pomoci pro žáky
- spolupracuje se zákonnými zástupci dítěte

Motivace a zvyšování sebedůvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání

- stanovujeme přiměřený rozsah učiva
- nabízíme podpůrné pomůcky (přehledy)
- nabízíme doučování, individuální konzultace, vhodné webové stránky – samostudium
- zadáváme práci, která odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem

Pedagogičtí pracovníci:

- znají žakovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žakovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy
- po pedagogických radách třídní učitelé informují rodiče žáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známkou nedostatečný nebo dostatečný, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Zákonní zástupci se o prospěchu svého dítěte dozvídají po celý školní rok prostřednictvím žakovské knížky a elektronické platformy Edupage.
- podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).
- pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán.

- pokud se u žáka vyskytuje vyšší absence, vyvolá třídní učitel se zákonným zástupcem schůzku, jednání, za účelem zlepšení školní docházky.

Školní poradenské zařízení vytváří a aktualizuje strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamuje s ní pedagogy a vyhodnocuje její účinnost.